

Ο Μητροπολίτης Βεροίας για τον επαναπατρισμό των αρχαιοτήτων ως παγκόσμιο αίτημα

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας

Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων των ΛΒ΄ Παυλείων διοργανώθηκε εκδήλωση στην αίθουσα της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Βεροίας το απόγευμα της Δευτέρας 8 Ιουνίου 2026.

Στην εκδήλωση, που συνδιοργανώθηκε με την ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, την Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Λευκωσίας (UNIC Athens) τον Δικηγορικό Σύλλογο Βεροίας και την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας, παρουσιάστηκε το βιβλίο «Επιστροφή αρχαιοτήτων στις χώρες προέλευσής τους» της κ. Μαρίας Άννας Ιωσηφίδου ΔΝ, Νομικού, Αρχαιολόγου, Administrative & Research Officer, School of Law | UNIC Athens.

Η βιβλιοπαρουσίαση έγινε από τους: α) Μαρία Ο. Σιδηροπούλου, Αρχαιολόγο και Εκπαιδευτικό, β) Παντελή Αντ. Μαρκούλη, Δικηγόρο, ΜΔΕ Ποινικού Δικαίου ΑΠΘ.

υπ. ΔΝ Albert – Ludwings _ Universitat Freiburg και γ) Βικτωρία Φ. Κουτσουπιά ΔΝ, Δικαστική Πληρεξούσια Ν.Σ.Κ.

Στον χαιρετισμό του, ο **Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας κ. Παντελεήμων** ανέδειξε το ζήτημα της επιστροφής κλαπέντων πολιτιστικών αγαθών ως «ένα πολύπλοκο και παγκόσμιο πρόβλημα της πολιτιστικής διπλωματίας», συνδέοντάς το τόσο με την υπόθεση των εκκλησιαστικών κειμηλίων των Σερρών όσο και με το διαχρονικό αίτημα της επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα.

Υπογράμμισε ότι οι αρχαιότητες αποτελούν «αναπόσπαστα κομμάτια της κληρονομιάς και της εθνικής ταυτότητας» των λαών και τόνισε πως «ένα έργο τέχνης, ένα αρχαιολογικό εύρημα χάνει το μεγαλύτερο μέρος της αξίας του, όταν αποκόπτεται από το περιβάλλον που το δημιούργησε». Παράλληλα, έθεσε ερωτήματα για τη νομιμότητα της κατοχής πολιτιστικών θησαυρών που αποκτήθηκαν σε περιόδους κατοχής ή αποικιοκρατίας.

Αναφερόμενος στις διεθνείς συμβάσεις προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, σημείωσε ότι, παρότι δεν έχουν αναδρομική ισχύ, «οι διπλωματικές και πολιτικές φόρμουλες έχουν τη δύναμη να προσφέρουν λύσεις». Όπως επισήμανε, «η επιστροφή μίας αρχαιότητας στη χώρα προέλευσής της δεν ωφελεί μόνον αυτήν· ωφελεί όλη την παγκόσμια κοινότητα», καθώς συμβάλλει στην αποκατάσταση ιστορικών αδικιών και στην προαγωγή ενός δικαιότερου μέλλοντος.

Κλείνοντας, συνεχάρη τη συγγραφέα Μαρία-Άννα Ιωσηφίδου για το επιστημονικό της έργο, επισημαίνοντας ότι η μελέτη της αναδεικνύει τον επαναπατρισμό των αρχαιοτήτων ως «ένα παγκόσμιο αίτημα και κοινωνικό κίνημα» και ευχόμενος να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για όσους αγωνίζονται για την προστασία της πολιτιστικής τους ταυτότητας.

Αναλυτικά κατά τον χαιρετισμό του ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας κ. Παντελεήμων ανέφερε:

Προ ημερών μου είχε αποσταλεί από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σερρών και Νιγρίτης κ. Θεολόγο μία πολύ ενδιαφέρουσα και συγκινητική έκδοση σχετικά με τον αγώνα που διεξάγει εδώ και χρόνια ο ίδιος με συνεργάτες της Ιεράς του Μητροπόλεως, με σκοπό να επιστραφούν στον Καθεδρικό Ναό των Σερρών εκκλησιαστικά κειμήλια και χειρόγραφα που εκλάπησαν από Βούλγαρους κομιτατζήδες τον προηγούμενο αιώνα και σήμερα κοσμούν το Ιστορικό Μουσείο Σόφιας και τη Βιβλιοθήκη του Κέντρου Σλαβοβυζαντινών Σπουδών. Τον επαίνεσα για τις ενέργειές του και του ευχήθηκα να επιστραφούν στον φυσικό και ιστορικό

τους χώρο, στην πατρογονική τους πολιτιστική εστία, όλα τα κλαπέντα κειμήλια. Και να που σήμερα, στον χώρο αυτό, έρχομαι να χαιρετίσω μία σπουδαία έκδοση για το δίκαιο της πολιτιστικής κληρονομιάς, το παράνομο εμπόριο πολιτιστικών αγαθών, τις συμβάσεις και το διεθνές θεσμικό πλαίσιο.

Η επιστροφή κλαπέντων αρχαιοτήτων στις χώρες προέλευσής τους, όπως είναι και ο τίτλος του βιβλίου που παρουσιάζεται, είναι ένα πολύπλοκο και παγκόσμιο πρόβλημα της πολιτιστικής διπλωματίας, που χρήζει έρευνας από τη νομική επιστήμη και την αρχαιολογία, ένα πρόβλημα που σχετίζεται με τον πολιτισμό, την πολιτιστική ταυτότητα και ευαισθησία ενός λαού, και την ανάγκη να αποκατασταθούν παρανομίες και ιστορικές αδικίες, όπως είναι η περίπτωση που μόλις ανέφερα, ή, αν θέλετε, η γνωστή σε όλους μας υπόθεση της επιστροφής των γλυπτών του Παρθενώνα.

Ο ελλαδικός χώρος, με την πλούσια ιστορία του, την ποικιλία των μορφών της τέχνης, κάτω από διαφορετικές ιστορικές συνθήκες και προϋποθέσεις, έχει ιδιαίτερος υποφέρει από την αρχαιοκαπηλία, βασικά από την περίοδο της τουρκοκρατίας και έπειτα. Ένα φυσικό σταυροδρόμι, όπου μέσα σε διάστημα τριών χιλιετιών συναντήθηκε ο εντόπιος ελληνικός πληθυσμός με ξένους λαούς, γειτονικούς ή μακρινούς, φιλικούς ή εχθρικούς, κατακτητικούς ή και κατακτημένους, είναι πάντα στο στόχαστρο εκείνων που εποφθαλμιούν τα προϊόντα του πολιτισμού στο όνομα της διάσωσης τους. Ευτυχώς στην Ελλάδα δεν είχαμε ποτέ αποικιοκρατία, είχαμε όμως για τέσσερις με πέντε αιώνες έναν ξένο δυνάστη, που δεν δίσταζε να υπογράψει φερμάνια και να παρέχει με το αζημίωτο την άδεια ανασκαφών σε δήθεν αρχαιόφιλους. Άλλοι λαοί, αδύναμοι έναντι ισχυρών αυτοκρατοριών, στην Εγγύς Ανατολή, στη Μεσοποταμία, στην Αφρική, είδαν την ιστορία τους να οικειοποιείται από τους κατακτητές και τα σύμβολα της ταυτότητάς τους να μεταφέρονται στα μεγάλα μουσεία της Ευρώπης ή να κοσμούν ιδιωτικές συλλογές.

Όμως αναφύονται εύλογα ερωτήματα. Σε ποιον ανήκει η ιστορία; Σε αυτούς που τη δημιούργησαν και τη γέννησαν ή σε εκείνους που απέκτησαν τη δύναμη να την κατέχουν; Πόσο νόμιμη είναι μία άδεια ανασκαφής ή εξαγωγής, όταν πραγματοποιείται από μία δύναμη κατοχής; Πόσο έγκυρη είναι η μεταβίβαση της κυριότητας ενός μνημείου ή έστω του πιο απλού αντικειμένου καθημερινής χρήσης, όταν ο αυτόχθων πληθυσμός δεν έχει ούτε φωνή ούτε δικαίωμα να προστατεύσει την κληρονομιά του; Δεν είναι οι αρχαιότητες αναπόσπαστα κομμάτια της κληρονομιάς και της εθνικής ταυτότητας και συνδεδετικοί κρίκοι με το παρελθόν ενός συγκεκριμένου λαού ή ενός συγκεκριμένου φυσικού χώρου; Πώς μπορεί ένα μουσείο να θεωρείται θεματοφύλακας του πολιτισμού, όταν κατέχει

ξένους θησαυρούς; Πώς μπορούν κάποιοι να ισχυρίζονται ότι η συγκέντρωση θησαυρών από διαφορετικούς λαούς κάτω από την ίδια στέγη ενός μουσείου επιτρέπει στους επισκέπτες να αντιληφθούν την παγκόσμια ιστορία ως ένα ενιαίο αφήγημα;

Ένα έργο τέχνης, ένα αρχαιολογικό εύρημα χάνει το μεγαλύτερο μέρος της αξίας του, όταν αποκόπτεται από το περιβάλλον που το δημιούργησε. Όταν απομονώνεται σε μία κλειστή αίθουσα χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά, αμέσως μετατρέπεται από ζωντανό κομμάτι του μνημείου σε ένα βουβό έκθεμα.

Είναι στο Βρετανικό Μουσείο τα μάρμαρα του Παρθενώνα. Ας κάνουμε λοιπόν μία υπόθεση, ότι υπό ορισμένες συνθήκες, παραδείγματος χάριν έναν πόλεμο, περιέρχονταν στην κατοχή μίας άλλης χώρας κομμάτια από το Στόουνχεντζ της Αγγλίας. Σε ποια νομικά θεμέλια θα στηριζόταν από τη χώρα αυτή η ανάγκη της προβολής ενός κλεμμένου πολιτιστικού αγαθού; Τι θα εξυπηρετούσε η αφαίρεση των μεγαλίθων από το φυσικό τους περιβάλλον και η έκθεσή τους ξέχωρα από το υπόλοιπο μνημείο σε ένα ξένο μουσείο που θα καυχόταν μάλιστα ότι εγγυάται την ασφάλεια του εκθέματος; Είναι υπερσύγχρονο το Μουσείο του Καΐρου· θα φυλάσσονταν καλά οι λίθοι· θα ταίριαζε όμως να βρίσκονται σε ένα μουσείο χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά, μαζί με εκθέματα ενός άλλου πολιτισμού και μίας πολύ διαφορετικής κουλτούρας;

Αν η αποικιοκρατία των Ευρωπαίων εκπολιτιστών, πλην όμως αρπακτήρων, κατά τους προηγούμενους αιώνες λεηλάτησε, απέσπασε με τόσο ανήθικη διάθεση αμέτρητους αρχαιολογικούς θησαυρούς και μεταβίβασε την κυριότητά τους στον εαυτό της, ακρωτηριάζοντας την περηφάνεια των υποδούλων, τα ηθικά και ιστορικά επιχειρήματα των χωρών που διεκδικούν το αυτονόητο, την κλεμμένη εθνική τους αξιοπρέπεια και την ιστορική τους συνέχεια, είναι ισχυρά, διότι η διεθνής κοινότητα βάζει πλέον κανόνες και προστατεύει με συμβάσεις τα πολιτιστικά αγαθά, απαγορεύοντας κάθε παράνομη διακίνηση ή εκμετάλλευσή τους, εισαγωγή ή εξαγωγή τους ή και μεταβίβαση της κυριότητάς τους.

Αν και οι συμβάσεις αυτές δεν έχουν αναδρομική ισχύ, δεν μπορούν δηλαδή να υποχρεώσουν νομικά ένα μουσείο, μία χώρα, έναν συλλέκτη, να επιστρέψει κάτι που εκλάπη τον δέκατο ένατο αιώνα, οι διπλωματικές και πολιτικές φόρμουλες έχουν τη δύναμη να προσφέρουν λύσεις.

Η επιστροφή μίας αρχαιότητας στη χώρα προέλευσής της δεν ωφελεί μόνον αυτήν· ωφελεί όλη την παγκόσμια κοινότητα, διότι αποκαθιστά την αλήθεια της ιστορίας και δείχνει ότι έχουμε το σθένος να διορθώσουμε ως παγκόσμια κοινότητα τα σφάλματα, τις βιαιότητες, του παρελθόντος, να αποκαταστήσουμε τις αδικίες του

χθες και να χτίσουμε ένα δικαιότερο αύριο. Και αυτό θα ήταν η μεγαλύτερη απόδειξη πολιτισμού.

Με τη διπλή ιδιότητα της διδάκτορος της Νομικής και της αρχαιολόγου η ελλογιμωτάτη και αγαπητή Μαρία-Άννα Ιωσηφίδου με τη νομική της σκαπάνη φέρνει στο φως όλα τα δεδομένα της εις βάθος επίμονης διερευνητικής της ανασκαφής. Μας προσφέρει τη δυνατότητα να κατανοήσουμε ότι ο επαναπατρισμός των αρχαιοτήτων, ως δίκαιη διεκδίκηση έναντι της αδικίας λόγω ασύμμετρης ισχύος, είναι ένα παγκόσμιο αίτημα και κοινωνικό κίνημα που απασχολεί έντονα την κοινή γνώμη, την κινητοποιεί και αναγκάζει τις κυβερνήσεις των ισχυρότερων κρατών του πλανήτη να επαναπροσδιορίσουν τη στάση τους απέναντι στις φωνές των χωρών προέλευσης των κλεμμένων αρχαιοτήτων, κυρίως όμως να επαναπροσδιορίσουν την έννοια της ιδιοκτησίας στον πολιτισμό.

Εκφράζω τη χαρά μου που παρευρισκόμαστε στην παρουσίαση του σπουδαίου και εργώδους επιστημονικού της πονήματος, αλλά και τα συγχαρητήριά μου. Εύχομαι η σπουδαία αυτή επιστημονική της μελέτη να καταστεί ένα χρήσιμο εργαλείο της παγκόσμιας βιβλιογραφίας στη νομική κατοχύρωση όσων αγωνίζονται για τα δίκαια της πολιτιστικής τους ταυτότητας.

[Περισσότερες φωτογραφίες στο άλμπουμ:](#)

© Gerbekes IMBNK